

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Quibusdam præmissis utraque difficultas resolvitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

gratia sanctificans à substantia Angelorum & primorum parentum per modum proprietatis non dimanaverit, unde fuit producta per actionem de se transmutativam subiecti (quod ad educationem sufficit) quamvis per accidens illud actu & de facto non transmutaverit, quia per accidens in eodem momento, quo illud conditum est, gratia producta fuit, & sic non præcessit in aliquo instanti sub privatione illius.

52. Obijcies ultimò: Si gratia educeretur de potentia obedienciali subiecti, educeretur etiam de potentia naturali: Sed hoc dici nequit, cum gratia sit qualitas ordinis supernaturalis: Ergo nec illud. Sequela probatur: Potentia obediencialis est ipsa entitas naturalis rei: Ergo si gratia educatur de potentia obedienciali subiecti, educetur etiam de potentia naturali.

53. Respondeo negando sequelam Majoris. Ad cuius probationem dico potentiam obediencialem non esse præcisè entitatem naturalem animæ, sed ipsam animæ entitatem ut dicentem respectum ad actum, & potentiam activam supernaturalem: quare potentia hæc obediencialis passiva, neque est simpliciter naturalis, neque simpliciter supernaturalis, sed quid medium inter potentiam passivam naturalem & supernaturalem, in aliquo conveniens, & in alio differens ab utraque: habet enim duo, unum quod sit innata animæ secundum suam naturam; alterum quod respiciat actum supernaturalem, ad quem non potest reduci per potentiam activam naturalem, sed solum per supernaturalem; in primo convenit cum potentia naturali, & differt a supernaturali; contra in secundo convenit cum supernaturali, & differt à naturali.

54. Dices: Non datur medium inter ens naturale & supernaturale, sicut non datur medium inter excedens & non excedens ordinem naturæ, quia sunt contradictoria: Ergo non datur potentia passiva in rebus creatis, quæ neque sit naturalis, neque supernaturalis, sed media inter utramque.

55. Respondetur hac instantià solum probari, quod potentia obediencialis, præcisè quoad suam entitatem considerata, sit naturalis, vel supernaturalis, non verò quod sit simpliciter in ratione potentie passivæ naturalis, vel supernaturalis: ratio enim potentie passivæ non consistit in entitate subiecti, absolute sumpta, sed prout importat ordinem ad actum recipiendum, & ad potentiam activam; subindeque ut dicatur simpliciter naturalis, non satis est quod ejus entitas sit naturalis, sed etiam requiritur quod respiciat actum, & potentiam activam naturalem; potentia autem obediencialis passiva, de qua loquimur, respicit actum & potentiam activam supernaturalem.

56. Instabis adhuc: Si potentia obediencialis non sit supernaturalis, anima ratione illius non erit ejusdem ordinis cum gratia, utpote simpliciter supernaturali; ac proinde non erit causa materialis ipsius.

Sed nego consequentiam: in causa enim materiali non requiritur æqualis perfectio cum effectu, sed minor sufficit; quandoquidem ejus causalitas non consistit in hoc quod tribuat perfectionem effectui, sed potius in eo quod ab illo perficiatur & actuatur.

ARTICULUS III.

Utrum ad gratiam sanctificantem requiratur aliqua dispositio, illaque sit physica & ex natura rei, vel duntaxat moralis, & ex divina institutione?

§. I.

Quibusdam præmissis utraque difficultas resolvitur.

Notandum primò, duo genera dispositionum solere distingui à Philosophis: quædam dicuntur remotæ, vel antecedentes, quæ formam tempore præcedere solent, & ab illa possunt separari: aliæ verò vocantur proximæ, seu concomitantes, quia formam semper concomitantur, & ab ea sunt inseparabiles: v. g. calor ut duo est dispositio remota, & antecedens formam ignis; calor verò ut octo, qui est proprietas fluens ab ejus essentia, dicitur dispositio illam concomitans.

Notandum secundò, eorum qui gratiam sanctificantem recipiunt, alios esse adultos, habentes usum rationis & libertatis; alios parvulos, usu rationis & liberi arbitrij carentes, quibus in sacramento Baptismi infunduntur gratia & virtutes supernaturales, quæ ab ipsa ut proprietates dimanant. His præmissis.

Dico primò, ad gratiam habitualement requiri aliquas dispositiones ex parte fuscipientis, nimirum motus liberi arbitrij, in adultis; in parvulis verò virtutes infusas, tam theologicas, quam morales, quæ cum ipsam semper comitentur, & ab ea sint inseparabiles, dispositiones ejus concomitantes dici possunt.

Hæc conclusio, quantum ad adultos, est certa de fide, definita in Tridentino contra Lutheranos & Calvinistas sess. 6. cap. 6. his verbis: *Disponuntur autem (adulti) ad ipsam justitiam, dum excitari divina gratia, atque adjuti, fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum.* Et infra inter alias dispositiones ad gratiam requisitas, actum fidei, spei, & penitentiae recenset. Item can. 9. anathema dicitur ei qui dixerit, solâ fide impium justificari, & nulla ex parte necesse esse, eum suæ voluntatis motu præparari atque disponi.

Favent etiam Scriptura, & SS. Patres. Nam i. Regum 7. dicitur: *Preparate corda vestra Domino.* Et Eccles. 2. *Qui timeant Dominum, preparabunt corda sua.* Itè SS. Patres passim affirmant debere hominem in animo suo adiutum patefacere divinæ gratiæ, ut illius fiat particeps. Ita Cyprianus Epist. 2. ad Donatum, ubi hæc scribit: *Profluens largitor spiritus nullis finibus premitur, nec coercenti bus claustris, intra certa murorum spatia frenatur: manat jugiter, exuberat abundanter; nostrum tantum sinit pectus, & pateat; quantum illuc fides capax asserimus, tantum gratia inundantis haurimus.* Ita etiam S. Cyrillus Hierosolymitanus cathec. 1. & Divus Augustinus serm. 15. de verbis Apostoli, ubi apertè agnoscit dispositiones requiri ex parte adulti ad gratiam recipiendam, quando dicit: *Qui creavit te sine te, non te justificabit sine te.* Et postea addit: *fecit nescientem, justificat volentem.* Denique D. Bernardus lib. de gratia & lib. arbit. hæc habet: *Si tollas liberum arbitrium, non erit quod salvetur; si tollas gratiam, non erit*

unde salvetur: opus hoc sine duobus effici non potest, uno à quo fit, altero in quo fit; quodque à solo Deo, & soli datur libero arbitrio, tam absque consensu esse non potest recipientis, quam absque gratia dantis: *in primis autem*

62. Ratio etiam suffragatur: Nam ut discuitur S. Thomas quæst. sequenti art. 3. Deus movet unumquodque secundum modum suum & naturam, ac proinde cum movet adultum de peccato ad justitiam, simul etiam movet liberum arbitrium ad eandem justitiam, & justitiæ fontem: quia homo adultus, ex natura sua, & modo operandi, est liber; liberum autem ita postulat moveri, ut se moveat, exceptis motibus primò primis, in quibus natum est moveri solum.

63. Quod verò etiam in parvulis aliqua requiratur dispositio, saltem concomitans, ad gratiam recipiendam, probatur ratione ejusdem S. Doctoris hic art. 2. & 1. p. quæst. 12. art. 7. Omne quod elevatur ad aliquid excedens suam naturam, debet disponi aliquâ dispositione, maxime quando forma ad quam elevatur, est perfecta, & per se primò intenta, ac terminus ultimus generationis: Sed homo per gratiam habitalem elevatur ad participandam divinam naturam, quæ participatio est supra naturam hominis, & terminus ultimus generationis spiritualis: Ergo oportet quod homo, sive sit adultus, sive parvulus, ad illam recipiendam disponatur. Dixi, quando forma est perfecta, & per se primò intenta, ac ultimus terminus generationis spiritualis: quia sicut in naturalibus indispensabiliter requiruntur dispositiones ad formas substantiales, eo quod per se primò intenduntur, & sint terminus ultimus generationis naturalis, non verò ad formas accidentales, quia ordinantur ad substantiales; ita in supernaturalibus non ad quamecumque formam requiritur dispositio, sed ad eas solum, quæ sunt perfectæ & per se primò intentæ: unde quia essentia divina, comparata ad intellectum creatum in ratione speciei intelligibilis, habet rationem formæ ultimæ & principalis, constitutis in esse divino intelligibiliter, ideo requirit aliquam dispositionem, quæ est lumen gloriæ; ad ipsum verò lumen gloriæ, quod est forma quædam, non per se primò intenta, sed ad aliam ordinata, non requiritur aliud quam potentia obedientialis, passiva intellectus creati. Similiter licet ad gratiam actualem nulla requiratur dispositio ex parte hominis, quia illa est forma vialis, & ad aliam ordinata; ad habitalem tamen, quæ est forma perfecta, constitutis in esse divino participato, & ultimus terminus generationis spiritualis, requiritur aliqua dispositio ex parte recipientis, sive ille sit adultus, sive parvulus.

64. Quod autem in parvulis non possint dari aliæ dispositiones, quam virtutes infusæ, tam theologice, quam morales, patebit referendo ac refellendo alios dicendi modos, qui traduntur ab Authoribus, & videntur absurdi, aut improbables. In primis enim quod ait Caietanus hic art. 2. nimirum dispositiones ad gratiam in parvulis esse merita Christi, probabilitate caret: nam merita Christi sunt extrinseca recipienti gratiam, & potius causæ morales, quam dispositiones physice ad illam recipiendam. Similiter etiam sententia Capreolus & Paludani, asserentium dispositionem ad gratiam in parvulis esse characterem, rejicienda est: quia dispositio concomitans semper ac necessariò formam comita-

atur, & ab ea inseparabilis est: character autem gratiam non comitatur necessariò, sed sæpè sine illa reperitur: sicut etiam gratia fuit in antiqua lege sine characterē, & potest esse in Cathecumenis, si de peccatis conterantur, aut Deum super omnia diligant. Item communiter rejicitur opinio quorundam antiquorum, qui dicebant animam parvuli preparari à Deo ad gratiam recipiendam, per ornatum quemdam: nam ille ornatu est omnino fictitiu, & ab antiquis illis præcipuè inventus, eo quod hæc duo aliter nec cirent componere, scilicet sacramenta novæ legis physice justificare, & tamen gratiam produci per creationem, ad quam non potest creatura etiam instrumentaliter elevari; unde dixerunt sacramenta non causare immediatè gratiam, sed vel characterem, vel ornatum quemdam ad gratiam disponentem; sicque physice influere in justificationem. Nunc autem sublatu penitus est illa difficultas, dum ab omnibus communiter docetur, gratiam non creari, sed de potentia obedientiali animæ educi, ut visum est articulo præcedenti.

Quare dicendum est, dispositiones ad gratiam in parvulis non esse alias, quam virtutes infusæ, tam theologicas, quam morales. Unde in adultis anima disponitur ad receptionem gratiæ, nedum per habitus, sed etiam per actus, quia illi habent usum rationis & libertatis: in parvulis verò per solos habitus, quia isti non sunt capaces dispositionum per modum actus secundi, defectu libertatis. Hic dicendū modus valde rationi consentaneus est: nam sicut in naturalibus inferimus accidentia quædam disponere ad introductionem formarum, quia formæ illæ bene & connaturaliter se habent cum illis, nec possunt connaturaliter sine illis subsistere: ita pariter colligi debet prædictas virtutes disponere ad gratiam, quia cum illis gratia bene se habet, & est in statu suo connaturali, jisque destructis periret, nisi miraculosè à Deo conservaretur. Sicut ergo in naturalibus accidentia quædam dimanant naturaliter à formis, & sunt illis simpliciter posteriora, atpote in genere causæ efficientis ab eis procedentia, & tantum secundum quid, in genere scilicet causæ materialis dispositivæ, priora, ut docent communiter nostri Thomistæ, in Tractatu de generatione & corruptione; ita virtutes infusæ dimanant physice à gratia, suntque illæ posteriores in genere causæ efficientis, ac proinde simpliciter; & tamen sunt eæ priores secundum quid, nimirum in genere causæ materialis dispositivæ.

Dico secundo, actus liberi arbitrii moti à Deo, esse dispositiones physicas, & ex natura rei, ad gratiam sanctificantem. Est contra Suarezem, Lorcam, & alios extra Scholam D. Thomæ, asserentes tales actus esse dispositiones ad gratiam, duntaxat morales, & ex divina institutione.

Probatu primò conclusio ex D. Thoma hic artic. 2. ubi sic habet. *Præexiguntur ad gratiam aliqua gratia preparatio; quia nulla forma potest esse nisi in materia disposita.* Ex quibus sic arguimur: Eam dispositionem D. Thomas requirit ad gratiam, sine qua nulla forma potest esse in materia: Sed dispositio sine qua nulla forma potest esse in materia, est physica, & ex natura rei requisita, ut patet, cum sine dispositione materiali possit aliqua forma esse in materia: Ergo ad gratiæ receptionem D. Thomas requirit dispositiones physicas, & non solum morales.

67. Probatur secundò cum Conrado hic artic. 2. Ordo & natura rei requirit, ut qui per actualem motum gratiam amittit, & à Deo averfus est, sese per motum actualem ad Deum convertat, & gratiam consequatur; & nisi talem motum habeat, non fit aut censeatur ad gratiam dispositus: Ergo talis motus est dispositio physica, & ex natura rei, & non solum moralis, ac ex institutione divina.

68. Probatur tertio: Illæ dispositiones dicuntur physicae, & ex natura rei, quæ verè & realiter coaptant subjectum ad formam, & habent necessariam cum ea connexionem, & impossibilitatem ac oppositionem cum forma opposita: Sed actus contritionis & charitatis habent omnes illas condiciones respectu gratiæ sanctificantis; cum enim sint ejusdem ordinis cum gratia, verè & realiter coaptant animam ad eam recipiendam; & cum poenitentia & charitas sint proprietates gratiæ, ab ipsa dimanantes, actus ipsarum habent intrinsecam & necessariam cum ea connexionem, & infallibiliter ipsam trahunt: item cum actus charitatis sit conversio actualis in Deum, ut ultimum finem, habet indirectam saltem oppositionem cum peccato; quod ab ipso averit, & cum illo est impossibilis: Ergo actus contritionis & charitatis sunt dispositiones physicae, & ex natura rei, ad gratiam sanctificantem.

69. Probatur quartò: Omnis causalitas moralis reducitur ad meritum, vel imperationem: Sed actus contritionis & charitatis non disponunt ad primam gratiam justificantem, per modum meriti, vel imperationis: Ergo ad illam non disponunt solum moraliter. Major constat: Minor enim quantum ad primam partem patebit ex dicendis Tractatu sequenti, ubi ostendemus primam gratiam actualem, vel habitualement, non posse cadere sub merito operum præcedentium. Probatur verò quoad secundam partem. Ad orationem non semper, nec infallibiliter sequitur effectus: Sed positus actibus contritionis & charitatis, semper, & infallibiliter sequitur gratia sanctificans, ut docet Tridentinum sess. 6. cap. 7. Ergo illi actus non se habent solum per modum imperationis ad gratiam obtinendam, sed verè, realiter, ac physice, ad illam recipiendam animam præparant, ac disponunt.

§. II.

Solvuntur objectiones.

70. Obijcies primò contra primam partem primæ conclusionis: Agens infinitæ virtutis nullam requirit dispositionem in materia: Sed Deus qui gratiam causat, est agens infinitæ virtutis: Ergo ad illam producendam nullas requirit dispositiones ex parte recipientis.

71. Respondeo primò cum Divo Thoma hic artic. 2. ad 3. agens infinitæ virtutis non præexigere dispositionem ab alio agente præsuppositam, bene tamen dispositionem quam ipsum faciat: Deus autem mediante gratiâ actuali, movente & applicante liberum arbitrium, actus contritionis & charitatis in nobis causat, licet non sine nobis ipsi cooperantibus.

72. Respondeo secundò, agens infinitæ virtutis non requirere dispositionem propter impotentiam suam, sed propter recipientis conditionem: cum enim voluntas nequeat immutari per violentiam, sed proprio motu, ad immutationem quæ fit per

Tom. IV.

A gratiam, debet in adulto præsupponi, in genere causa materialis, dispositio per proprium actum causatum ex motione divina.

Obijcies secundò contra secundam partem ejusdem assertionis, in qua diximus requiri dispositiones ad gratiam, etiam in parvulis: Scriptura, Concilia, & SS. Patres ponunt dispositiones ad gratiam in actibus liberi arbitrij: Sed parvuli carent usu liberi arbitrij: Ergo in ipsis nulla potest esse dispositio ad gratiam. Unde S. Thomas in 4. dist. 17. quæst. 1. art. 2. asserit in parvulis non requiri aliquam præparationem ad gratiam.

Respondeo Scripturam, Concilia, & Patres loqui de dispositionibus adultorum, quia ut plurimum monent aut hortantur homines ut ad gratiam se disponant.

Ad D. Thomam dicendum est ipsum loqui de dispositionibus in actu secundo, ut patet ex termino quo utitur: præparatio enim non significat quamcumque dispositionem, sed dispositionem per modum actus secundi.

Obijcies tertio contra secundam conclusionem: Dispositio physica recipitur in eodem subjecto cum forma ad quam disponit: Sed actus liberi arbitrij, disponentes ad gratiam sanctificantem, non sunt in essentia animæ, quæ est subjectum talis gratiæ, sed in ejus potentijs: Ergo non sunt dispositiones physicae ad illam, sed tantum morales, & ex divina institutione.

Confirmatur: Dispositio physica ad aliquam formam, debet semper, & in omni recipiente esse necessaria: Sed motus liberi arbitrij, disponentes adultos ad justificationem, non sunt dispositiones necessariae in omni subjecto ad receptionem gratiæ sanctificantis, ut constat in parvulis: Ergo non sunt dispositiones physicae, sive ex natura rei, ad receptionem talis gratiæ.

Confirmatur ampliùs: Dispositio physice necessaria ad formæ introductionem, solet etiam esse necessaria ad conservationem ejus in objecto: Sed gratia ad sui conservationem non indiget dispositione consistente in actibus liberi arbitrij, ut patet in iustis dormientibus: Ergo illi actus non sunt dispositio physica, sive ex natura rei ad ipsam.

Ad objectionem respondeo, dispositiones & formam debere quidem recipi in eodem subjecto quod, id est in eodem composito, vel supposito; non requiri tamen quod in eodem subjecto quod & immediato, seu in eadem potentia subjectentur: nam ut docet Aristoteles, bona imaginatio est dispositio ad bonum ingenium, & tamen non resident in eodem subjecto; & in sententia Thomistarum dispositiones ad formam substantialem non recipiuntur immediate in materia prima, in qua recipitur forma substantialis, sed in toto composito: non est ergo necessarium ut dispositiones ad gratiam sanctificantem, quamvis physicae sint, subjectentur in essentia animæ, in qua est talis gratia, sed satis est, ut immediate subjectentur in aliqua animæ potentia; hanc enim perficiendo, actuando, & elevando, perficiunt etiam & elevant animam, ut sit proportio nata ad recipiendam gratiam.

Ad primam confirmationem respondeo negando Majorem universaliter sumptam; discursus enim est dispositio physica, sive ex natura rei, prærequisita in homine ad scientiam, à quo tamen non dependet scientia in Angelo; vita in uno homine realiter dependet à tali complexione.

Q. iij